Μιας βδομάδας λέξεις - Η συντρόφισσα από τη Σερβία

Η νέα Εθνοσυνέλευση της Σερβίας ανέλαβε τα καθήκοντα της την περασμένη Τρίτη 17 Νοεμβρίου, ανήμερα της Διεθνούς Ημέρας Φοιτητών. Ξεκίνησε έτσι η πιο ενδιαφέρουσα πολιτική περίοδος της Σερβίας από την πτώση του Μιλόσεβιτς και έπειτα. Από τη διοργάνωση ενός πανεθνικού κινήματος απαίτησης δικαιοσύνης για την κρατική δολοφονία 16 ανθρώπων, τις προεκλογικές προσπάθειες διαμόρφωσης ενός αντιπολιτευτικού μετώπου απέναντι στον Βούτσιτς και τις ευρηματικές απόπειρες ενεργοποίησης όσων απείχαν από τις προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις φτάσαμε αισίως στις πιο κρίσιμες στιγμές δοκιμασίας του ανορθόδοξου αυτού πειράματος πολιτικής αλλαγής.

Οι προσδοκίες από μια κυβέρνηση που στηρίχθηκε από το 53% των ψηφοφόρων με την υπόσχεση της σύγκρουσης με τη διαφθορά και τον αυταρχισμό του «Παλαιού Καθεστώτος» είναι στα ύψη. Προσιδιάζει και ίσως ξεπερνάει τις απαιτήσεις που αντιμετωπίζουν αριστερές κυβερνήσεις ανά τον κόσμο τις τελευταίες δεκαετίες, όμως εδώ δεν έχουμε να κάνουμε με ένα τέτοιο φαινόμενο. Στη Φοιτητική Λίστα εκπροσωπείται το σύνολο της σερβικής κοινωνίας, των αντιλήψεων και των τοποθετήσεων της, των παθογενειών και των απελευθερωτικών της χαρακτηριστικών. Η περίοδος κατά την οποία η πολιτική ατζέντα καθοριζόταν από τη σύγκρουση με μια διεφθαρμένη κυβέρνηση τελειώνει και ξεκινάει η περίοδος οπου πρέπει να χτιστεί κάτι που μοιάζει με «Νέα Σερβία». Η «Φοιτητική Λίστα» θα διαιρεθεί σε πιο κλασικού τύπου πολιτικές συμμαχίες, οι αποτυχίες ενός κρατικού μηχανισμού που βάλλεται από τον νεοφιλελευθερισμό για δεκαετίες θα χρεώνονται στην παρούσα κυβέρνηση, ενώ οι υποβαθμισμένες δημόσιες υπηρεσίες και υποδομές θα απαιτούν ριζοσπαστικές αποφάσεις που θα επιλέγουν στρατόπεδο. Κάθε μεγάλη πολιτική αλλαγή έρχεται με την ανάλογη ευθύνη του φορέα που την έφερε εις πέρας.

Με αφορμή τις συγκλονιστικές εξελίξεις στην κοιτίδα της πρώην Γιουγκοσλαβίας, ζητήσαμε από την Milena Repajic, πρόεδρο του Κόμματος της Ριζοσπαστικής Αριστεράς, τις σκέψεις της σχετικά με την άνοδο της «Φοιτητικής Λίστας» στην κυβέρνηση και τα επερχόμενα καθήκοντα της αριστεράς στη χώρα. Το κόμμα του οποίου προεδρεύει προέκυψε από την σύγκλιση διαφορετικών πολιτικών οργανώσεων της αριστεράς και αντιπροσωπεύει την πιο φιλόδοξη προσπάθεια της αντικαπιταλιστικής αριστεράς στον απόηχο της διάλυσης της

Γιουγκοσλαβίας. Αναμετρήθηκε με τη δύσκολη υπόθεση επανανοηματοδότησης των ριζοσπαστικών ιδεών στο ιδιαίτερο σερβικό πολιτικό τοπίο, συμμετείχε σε κάθε περιβαλλοντικό και αντινεοφιλελεύθερο αγώνα της προηγούμενης δεκαετίας και, κυρίως, αξιοποίησε τη σημαντική παρουσία του στο φοιτητικό κίνημα ώστε να δώσει ώθηση και τεχνογνωσία στο ξέσπασμα των φοιτητών από την κρατική δολοφονία του Νόβι Σαντ και έπειτα. Μαζί με πολλά άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης, αρνήθηκε να κατέβει αυτοτελώς στις εκλογές παρέχοντας κριτική στήριξη στη «Φοιτητική Λίστα» και οικοδόμησε συμμαχίες με εκλεγμένους βουλευτές που προέρχονται από τον χώρο της αριστεράς.

Ακολουθεί η τοποθέτηση της:

«*Το φοιτητικό κίνημα στη Σερβία γεννήθηκε στα τέλη του 2024 μέσα από τις καταλήψεις των πανεπιστημίων, με αφορμή την κατάρρευση της οροφής στον σιδηροδρομικό σταθμό του Νόβι Σαντ που στοίχισε τη ζωή σε 16 ανθρώπους. Οι αντιδράσεις της κυβέρνησης απέναντι στην τραγωδία, σε συνδυασμό με τις έντονες υποψίες ότι το δυστύχημα ήταν αποτέλεσμα εγκληματικής αμέλειας και διαφθοράς, πυροδότησαν ένα κύμα διαμαρτυρίας. Πολύ σύντομα, τα πανεπιστήμια σε ολόκληρη τη χώρα πέρασαν στα χέρια των φοιτητών, οι οποίοι οργανώθηκαν μέσα από ένα δίκτυο άμεσης δημοκρατίας και συνελεύσεων, τα λεγόμενα plenum.*

Αν και το κίνημα υπήρξε ιδεολογικά πολυσυλλεκτικό από την πρώτη στιγμή, οι βάσεις του τέθηκαν από την αριστερά. Άλλωστε, η αμεσοδημοκρατική οργάνωση των καταλήψεων μετρά σχεδόν δύο δεκαετίες παράδοσης στους κόλπους της αριστερής φοιτητικής νεολαίας, που αγωνίζεται ενάντια στην εμπορευματοποίηση της παιδείας στη Σερβία. Ωστόσο, τα αιτήματα της συγκεκριμένης διαμαρτυρίας εξέφραζαν ως επί το πλείστον την κυρίαρχη ταξική προέλευση και την ετερογένεια των φοιτητών. Επρόκειτο για μάλλον ήπιες διεκδικήσεις κατά της διαφθοράς, οι οποίες κινούνταν αυστηρά εντός του φιλελεύθερου πλαισίου.

Παρ' όλα αυτά, η ισχυρή αριστερή πτέρυγα του κινήματος και οι αμεσοδημοκρατικές της ρίζες αποδείχθηκαν σκληρό καρύδι για τα πολιτικά κόμματα και τις ΜΚΟ που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ. Παράλληλα, συνέβαλαν στη δημιουργία ενός ευρύτερου κοινωνικού ρεύματος, στήνοντας αυτοοργανωμένες λαϊκές συνελεύσεις σε όλη τη χώρα και οργανώνοντας τη μεγαλύτερη διαδήλωση για την Εργατική Πρωτομαγιά της τελευταίας δεκαετίας. Στην πορεία όμως, η απόσταση ανάμεσα στη λαϊκή βάση του κινήματος και στο φιλελεύθερο πολιτικό του πλαίσιο μεγάλωσε, προκαλώντας εσωτερικές διαμάχες. Η άρχουσα τάξη άρχισε να ανησυχεί σοβαρά όταν συνειδητοποίησε ότι δεν μπορούσε ούτε να καταστείλει ούτε να χειραγωγήσει το κίνημα. Την ίδια στιγμή, το φιλελεύθερο και συντηρητικό κατεστημένο, τόσο από την πλευρά της κυβέρνησης όσο και από την πλευρά της αντιπολίτευσης, εξαπέλυσε αντικομμουνιστική επίθεση κατηγορώντας το κόμμα μας ότι κινούσε τα νήματα των φοιτητών.

Τελικά, τον Μάιο του 2025, ύστερα από έναν συμβιβασμό ανάμεσα στις διάφορες τάσεις, το κίνημα

στράφηκε προς την εκλογική στίβο, δίνοντας γέννηση στη «Φοιτητική Λίστα». Μέσα από μια σύνθετη αμεσοδημοκρατική διαδικασία, γεμάτη ιδεολογικές συγκρούσεις και ανατροπές, οι φοιτητές επέλεξαν 250 υποψηφίους για τις βουλευτικές εκλογές. Στην πλειονότητά τους επρόκειτο για άγνωστα μέχρι τότε ακαδημαϊκά πρόσωπα από διάφορους πολιτικούς χώρους, με κοινό παρονομαστή την προσήλωση σε κάτι που θα ονομάζαμε ως αρχές του κράτους δικαίου.

Το προεκλογικό τους πρόγραμμα βασίστηκε σε γενικόλογες διακηρύξεις κατά της διαφθοράς και υπέρ της νομιμότητας, εντούτοις το ιδρυτικό κείμενο που υπέγραψαν οι υποψήφιοι περιείχε αρκετά προοδευτικά στοιχεία. Ανάμεσα σε αυτά ξεχώριζαν ο αμφισβητούμενος χαρακτήρας της ενταξιακής πορείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η κατάργηση του ιδιωτικοποιημένου συστήματος αναγκαστικής είσπραξης χρεών, η προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων και ο τερματισμός του εμπορίου όπλων με το Ισραήλ και την Ουκρανία. Τα σημεία αυτά υπογραμμίστηκαν επανειλημμένα από τους επικεφαλής υποψηφίους πριν και μετά τις εκλογές, μαζί με τη δέσμευση ότι η χώρα δεν πρόκειται να επιβάλει κυρώσεις στη Ρωσία.

Η παράταξη σάρωσε στις κάλπες, αφήνοντας το μέχρι πρότινος πανίσχυρο κυβερνών κόμμα πίσω κατά 600.000 ψήφους, ενώ όλα τα υπόλοιπα κόμματα έμειναν πολύ κάτω από το όριο του 3%. Η επιτυχία αυτή οφειλόταν εν μέρει στις θέσεις της που εξέφραζαν τον κοινό παρονομαστή της κοινωνίας, αλλά κυρίως στην υποδειγματική της οργάνωση και στην πλήρη εναντίωσή της στα πρόσωπα του «παλαιού καθεστώτος», τόσο στην κυβέρνηση όσο και στην αντιπολίτευση.

Ασφαλώς, παρότι διαθέτει προοδευτικά στοιχεία, η Φοιτητική Λίστα δεν αποτελεί αριστερό σχηματισμό που θα εφαρμόσει ανάλογες πολιτικές. Οι συντηρητικές δυνάμεις στους κόλπους της θα κάνουν ό,τι περνάει από το χέρι τους για να περιθωριοποιήσουν τις προοδευτικές θέσεις και τις δημοκρατικές δομές. Εμείς, διατηρώντας τη στήριξή μας προς την προοδευτική πτέρυγα του κινήματος, θα παραμείνουμε στην αριστερή αντιπολίτευση. Θα σταθούμε απέναντι στη νέα κυβέρνηση ως μια αξιόπιστη εναλλακτική λύση, ασκώντας της αυστηρό έλεγχο, ιδιαίτερα σε ζητήματα όπως η στρατιωτική ουδετερότητα, η άρνηση επιβολής κυρώσεων στη Ρωσία και η διακοπή των σχέσεων με το Ισραήλ. Το κόμμα μας συμμετέχει ενεργά στο κίνημα αλληλεγγύης στον παλαιστινιακό λαό, ενώ επτά μέλη μας συνελήφθησαν νωρίτερα φέτος επειδή διαδήλωσαν ενάντια στην εταιρεία Elbit.

Για τον λόγο αυτό, θα εξαντλήσουμε κάθε μέσο ώστε να διασφαλίσουμε ότι η νέα κυβέρνηση δεν θα στείλει ούτε μία οβίδα ή ένα drone στο σιωνιστικό καθεστώς.»